

Vidéki levelek.

I.

Kőszeg, 1880. február 1.

Azon veszteség fölött, mely szakunkat és egyletünket érte, nehéz vigasztalódní; az emberi társadalomban azonban a legkitünőbb embernek halála által támadó helyet is csakhamar mások töltik be, de szívünkben ki töltse be az annyira tisztelt férfit, az oly igen szeretett barát helyét! Jól esik lelkünknek az általános részvét és buzdítson mindnyájunkat hasonlóná lenni hozzá.

Igen szép gondolat volt szerkesztőnkől a Wagner emlékére alapítvány indítványozása, melyet annál inkább helyeslek, mert nemes szívéhez méltóbb semmi sem lehet az özvegyek és árvák segélyezésénél. Bár mennél nagyobb lenne az adakozók száma, s minden szaktársunk, sőt az erdőbirtokosok is igyekeznének az erdészeti tisztviselők érdekeit szolgáló jótékony célhoz járulni. Ha ez alapítvány, tekintélyes összegre növekedhetik, a miben lapunk szerkesztőjének eddigi sikerei után szintén nem kétkedünk, akkor az erdőtisztek hátrahagyottjaira az „Országos Erdészeti-Egyesület“-től évenként jelentékeny segély fog rendelkezésre állani; a mi valóban nem kis megnyugvására szolgálhat azon szerényebb fizetésre utalt erdészeknek, kik örököseiknek kevés vagy semmi vagyont nem hagyhatnak hátra; míg ha egyesületünknek tagjai voltak, megszerzik nekik azon jogot, hogy az Országos Erdészeti-Egyesület ezen alapítványából segélyt nyerhessenek.

Tél van kebleinkben, de tél, kemény tél a természetben is. Az erdőbirtokosok legjobban örvendhetnek neki. Fogy a tűzifa és ha következetes marad magához a tél, tavaszig még sok fog elfogyni. Legalább van valami, a miből pénzeltet a gazda; csak az a szomorú, hogy a pénzforrás leginkább a

szegénységet sújtja. Jobb bevételi forrásokról kellene gondoskodni.

A kiknek nyár és kőris erdeik vannak s azokban esztergályosoknak való törzsek és hasábok, azokat figyelmeztetjük, Math. Salches et Söhne czégre Harland-on Szt-Pölten mellett. Ezen czég ily fa után tudakozódik s a fának árát a legközelebbi vasuti állomásra szállítva kéri tudatni. Mily nagy üzletre lehetne kilátás: nem tudom; de azt tartom: kicsivel kezdve nagyra lehet vinni.

A tavasz közeledvén, a csemeték és magvak árai s az erdősités költségei most közvetlenebbül és általánosabban érdekelnek mindnyájunkat, ajánljuk azonban, hogy mindenki lehetőleg kerülje a magkereskedéseket s csak ismert jóhitelű helyről vásároljon; az erdőtörvény végrehajtásával pedig nem csekély terjedelmű kopáraink beerdősítésénél a mag és csemete-szükséglet fokozódván, ajánljuk erdőgazdáinknak, hogy erre már most kellő gonddal legyenek.

Fölhasználom ezen alkalmat szaktársainkat arra is föl-kérni, hogy a jövő tavaszi ertvényezések alkalmával adatokat gyűjtenének az ertési költségekről s e lapokban közöljék. Igaz, hogy ily adatok szerzése figyelmet és fáradságot igényel; de jó szolgálatot tesz a közönségnek. *Illés Nándor.*

II.

N a g y - K a m o n d, január 23.

Tekintetes Szerkesztő ur! Azon feltétel alatt, hogy e becses lapok vidéki levelezői közt netán következhető czéhmesteri választásnál, reám semmiféle hivatal viselés nem adatik, van szerencsém ezennel, a t. szerkesztő ur szives engedelmeivel, czéhbe beállani, *) melynek megtörténtével előre is bocsánatot

*) Szaktársi üdvözléttel fogadjuk önt is, és még mindazokat, kik jönni szándékoznak.

kérek azon eshetőségért, ha tán a ns. czéh t. tagjait ezen első jelentésem ki nem elégítené. A mi könnyen meg is történhetik, tekintve a kezdet nehézségeit, nem a ns. czéh, de saját igénytelen személyemre nézve. Ezek után legyen szabad mindenekelőtt kijelentennem azt, hogy alulirt, régen — csaknem annyi éve már, mint hány tagja a ns. czéhnek e lapok legutóbbi füzetének megjelenésekor volt — akart már beállni vidéki levelezőnek, s hogy mi tartotta ezen szándékának teljesítésétől eddig vissza, arra nézve azt, a ki ezt megtudni kívánná, legyen szabad e lapok m. évi juniusi füzetében található vidéki levél elolvasására utalnom; az megmondja világosan, midőn így szól: „Az a jó vidéki erdész, ki évek évek hosszú során át kezeli erdejét, éber figyelemmel kísérve abban mindent, a mi annak életére vonatkozik, ha tapasztalatait számba veszi, vajmi csekélyeknek véli azokat lenni, midőn az „Erdészeti Lapok“ érdekesnél-érdekesebb röptü cikkeit olvassa“

„Ezer kincsért sem merne azokkal a világ elé lépni.“
Mert hát: „Ugyan kit érdekelhetne az?“

Az idézetemmel és szerkesztő urnak azon szavai: „Óhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről, minél számosabb munkatársakat birjunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s egyéb előforduló eredményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt, még olyan jelentékteleneknek is látszanának, lapunknak gyors és alapos tudósítást tegyenek“, indítottak engem jelen levelem megírására. Azért, ne méltóztassék azt hinni, hogy mint szokás mondani, ez tán „írói viselkedeg“ s egyéb czélből történik, mert engem csakis egyedül az vezet, hogy vidékünkéről én is jegyezzek fel valamit.

De talán soká is untatom már a t. olvasót üres fecsegéseimmel, azért áttérek a dologra magára.

Tehát, — — de hol is kezdjem hát el?
 csak midőn bentvagyok már,
 most látom mennyire nem irigylendő sorsa van egy vidéki
 levelezőnek; még hozzá, az „Erdészeti Lapok“ levelezőjének;
 mert pl. egy gazdasági lap levelezője már sokkal könnyebben
 írhat; ő írhatja: hogy kél a buza, rozs, árpa, zab, hogy
 állanak a vetések, milyen az időjárás stb. stb., s ezért még
 csak a szobából sem kell kimennie; de nem úgy az „Erdészeti
 Lapok“-nál. Igaz ugyan, az „Erdészeti Lapok“-ban is vannak
 piaczi árak feljegyezve, csakhogy — én azt hiszem — a
 honnét azok odakerülnek, ott bizonyára kell lenni fapiacznak is.
 Nálunk azonban ilyen nincs. Adnak és vesznek ugyan itten is
 fát, pl. épületfát, de annak az árát — néha — nagyon
 nehéz megtudni; — miért?! — mert hozzánk ezt a „nimet“
 hozza, s ettől már csak azért sem veszi meg a mi vidékünk-
 beli ember, minthogy ennek az árát azonnal szokás lefizetni;
 no, de megveszi a zsi . . , bocsánat, kereskedő, emberünk tehát,
 ha fára szüksége van, ide megy venni, pénze — minthogy
 termését a jég már háromszor verte el egymást követő évek-
 ben — nincs, de nincs is rá szükség; mert hisz a kereskedő
 „jó ember, megemberli az embert, csak a kamatot kell ren-
 desesen bevinni, az pedig nem sok“, de hogy időközben újabb,
 előre nem látott szerencsétlenség következtében, e csekély
 kamatot sem lehet bevinni, arról a jó Isten tehet,
 s hogy így a 25—30 frt faár 3—4 év alatt 100 frtra növi
 ki magát, arról még ő sem tehet, no de messze
 is jutottam már, azért tán nem fog ártani, ha visszatérek
 tárgyamhoz; hol is hagytam csak el?! hiszen tulajdonképen
 még el sem kezdtem, csak azt mondtam, hogy annak (már
 t. i. az épületfának) nagyon nehéz néha az árát megtudni.

Hogy mi az ára a tűzifának? azt meglehet ugyan tudni,
 de mégis legjobb volna, hogy a ki ezt tudni kívánná, maga

jönne a helyszínre, s itt megnézve a fát, megtudhatná annak árát is, mert én ugyan megírhatnám ezt, hogy pl. 2.5—3 frt, de meghatározni a kocsin, e pénzért járó famennyiséget, az már azután más kérdés.

Erről tehát inkább nem is szólok, hanem mint már előbb is ígértem, hozzáfogok levellem megírásához.

A mint tudni méltóztatik, vidékünk most van e becses lapok hasábjain először bemutatva, minthogy innét, eddig én vagyok az első vidéki levelező; azért jónak látom nem mindjárt a jelenen kezdeni, hanem kissé a multba is visszapillantani, még pedig azon multba, mely bizonyára hálásabb idő leendne e lapok vidéki levelezőjének, mint a jelen, mint-hogy akkor itten még több és szebb erdők lehettek, mint vannak jelenleg.

Hogy több csakugyan volt, azt bizonyítják azon helyek, melyek most mint szántóföldek használatnak; de melyek egykori létüktől ma is tölös (tölgytől), gyertyános, nyáros, vadalmás neveken ismeretesek.

Hogy szebb is volt, arra nézve következtetést vonhatni ide való, idős emberek beszédjeiből; de kísértük meg ezt élethüen itt úgy adni, a hogy ők tudják: „hej! . . . akkor vót csak jó világ, . . . szegin öregapám sokszor mondta, hogy akkor itt még zuhanyásáért vágták le a fát, mer akkor még lehetett ben válogatnyi; a koácsház mellett akkora fisz(füz)fa vót, hogy a bábo abba lakot, ijen téli üdőben anynyi vót a farkas, hogy egyes embernek nem igen lehetet eg indunyi, s ha eczer besötétüt, begyűtek a faluba; a berekbe meg vadlud, vadréceze anyi vót, ho mikor ónyos esső esett, az egész falu póznával ment ezeket agyon vernyi, mer nem tuttak röpünyi, hal meg anyni vót, ho temérdek, osztán olanyok mint egy-e kis gyerek, . . . hej! . . . de csak jobb világ vót az akkor, 6—8 ökör át egye fertályos embernek az

istálójába, olanyok, ho szarvokkal a pallást bököttik, most csak borgyuk aho kipest, akkor nem bárán, virág, bimbó vót az ökörnek a neve — hanem szilaj, hajdár, daru, dallos — oszt ezek, hó vót még 4—6 fejős tehény, ezek is nagyobbak vótak mind most az ökör, meg 10—12 nevendik marha; oszt ezek ijjenkor télen hasig átok a szénábo — nem ám a szómába — akkor még nem köllött az erdön levelest geráblányi, széna is több gyutott a marha alá mint most szóma. Hanem akkor, ha az ember este végig ment a falun, nem is vót ám egy ablakon se piros fűrháng, rózsás fűrháng, (odben se vót aranrámás tiker) mind most, meglehetett látnyi mikor bevitték a jó meleg turós rétest, ho gőzölgött az asztalon, — — — ha az ember bement gyutott is belüllő!! — de most — — — most piros fűrháng, rózsás fűrháng, aranrámás tiker, pettromo mécs, az asztalon eg kurumpi, csak ajis vóna ölig!!! — — Iyen világ vót akkor, sokszor beszíte szegin öregapám.“

„Hát ugye Mihá bátyám, akkor még a koács nem gubávol élesztette eg a lapos vasat?“ (eke vas). „Meghiszem öcsém ho nem“ — felel az öreg — kinek tán nem épen minden értéknélküli szavait, van szerencsém a fõntebbiekben közölni; az utóbbi kérdésre pedig, minthogy az öreg, a mint látjuk, igen röviden felelt, engedtessek meg, hogy én felelhessek. Tehát a tüzifának meglehetős jó ára lévén, a meny nyiben egy régi öl (még ez járja) kin az erdõn 7—10 frt, s én ugy hiszem, ennek köszönhetni, hogy helységünk kovácsa — szénfára nem lévén pénze — hogy hogysen, azon gondolatra jött, hogy e helyett, az erdőben bőven található gubával tegyen kísérletet, kapta tehát magát, hozott egy zsákkal és az eredmény az lett, hogy azóta mászter uramat többször látni zsákkal hátán „az erdőre gubáér“ sétálni.

Most pedig, miután a multból ily észrevétlenül a jelenre

tértem, legyen szabad most csak ezt folytatnom. Nálunk a tagosítás már régebben megtörtént, s ez alkalommal, helységünk lakossága (volt urbéresek) fajárandóságuk fejében gyönyörű szép erdőt kaptak. Ezt néhány évig közösen használták, azonban ez uraiméknak így nem tetszett, jónak látták tehát felosztani; mert így mindegyik tudja melyik a magáé.

S mi következett ebből? az, hogy ha a megkezdett gazdálkodás továbbra is így marad, rövid idő múlva az erdőnek csak helye lesz. Erre enged következtetni a következő történeteske is. Mult télen történt itten, hogy egyike, ezen erdőbirtokos uraiméknak, egy valakinek néhány forintjával tartozott, ugyan ő, egy más valakinek is tartozott, de ennek már többel; s mert ez emberünket nem akarta tovább várni, keresetet indított ellene, s mi következett ebből? — nem más, minthogy ennek is csak az erdő adta meg az árát. Ugyanis „egy valaki“, vagyis az, kinek emberünk néhány forintjával tartozott, értesült a megkezdett perről, egyet gondolt, s azután kapta magát, ment az egyik közelebbi helységbe, itt faárverést hirdet, s összejött embereivel megy egyenesen az erdőre, s ott, gazdálkodik úgy, hogy nemcsak a tulajdonos, de azon községből még csak egyetlen lélek sem tudott a megtartott híres faárverésről csak egy kukkot sem, mindaddig, míg azt a fejszecsattogás be nem jelentette. — Ily történet azután csak megérdemli azt, miszerint e becses lapokban helyet találjon. — Éppen úgy, mintha csupán azt írom:

Tisztelt Szerkesztő ur! Különös egy játéka az a sorsnak, a mit velünk egy idő óta üz; mintha csak maga a boszuló istenség kergetné reánk mind a csapásokat, melyek erdeinket a mult évtized alatt szünet nélkül pusztították; mert nem elég az, mit az emberek, részint bűnös tudatlanság, részint a nyomor szülte szükségéből ellene elkövetnek, hanem még az elemi csapásoknak is évről-évre megújuló sorozatával — minők:

utófagyok, cserébogár és hernyófalás, víz, tűz, jégverés, majd hónyomás és szélviharral, kell folytonosan megküzdeniök; annyira, hogy okvetlen el kell e csapások alatt pusztulniok, ha csak a haragvó istenség végre meg nem elégtli a sok csapást.

Nem szólok az itt felsorolt csapásokról egyenként, mert az igen sok helyet igényelne e becses lapokban, pedig elmondhatom, hogy mindamnyiban többé-kevésbé volt részem, de nem tudom elmellőzni azt, hogy mi, bár nem egyedül nálunk volt úgy, az utóbbi években, a hernyófalásról meg ne emlékezzem; bár ezt is mellőzhetném, elég volna e lapokban is közölt azon tényre hivatkoznom, midőn a hernyók a vasuti vonatot megállították.

Többször voltam szerencsés (átkozott egy szerencse) magam is látni azt, midőn a vonat, a mintegy 250—300 méternyi, erdőn átvezető vonalrészben, csak nagy nehezen birt ez „Isten ostora“ miatt keresztül vergődni. Mert nálunk a nép, egyenesen annak veszi. És valljuk meg őszintén, nem is más ez Isten ostoránál, mely először azt veri, a ki a bünt elköveti, azután azt is, a ki azt megengedi. A hernyók nálunk először is a községi erdőn léptek fel, oly terület ez, hol szarvasmarha és sertés néha oly számban van, hogy sem egyiknek, sem pedig másiknak nincs mit enni, a mit nagyrésztben segít elő az, midőn tavaszfelé a száraz lomb — meggyujtva, néha heteken át ég — s vele, fű és fa, vagyis minden, miből az erdő áll. Ez leginkább a községi erdőkben szokott így lenni; és nincs a községekben a ki ezt meggátolhatná! —

Nincs a megyén itt — — — és amint nincs itt, úgy nincs az országban!

Hanem — rettenetesen bele keveredtem én ez egyszer az irásba, mindig ott veszem észre magam, a hol tollam már majdnem nagyon is vastagot fog.

Ezért bocsánat, az eddigi türelemért pedig köszönet, most már lehetőleg rövid leszek.

Azt emlitem meg még, mint nevezettest, hogy 1877-ik évi július 23-ikán itten oly jégeső volt, hogy 3 emberélet is esett áldozatául. A künnlevő emberek és marhákat véresre verte, a fákat pedig fehérre, persze csak azon oldalon melyről a jég jött, — nekünk 50—60 hold vágásunk esett útjában — melynek nagyobb fele 9—12 éves magról nevelt kocsános tölgy — más kisebb pedig 4 éves cser- és az előbbi fanemből álló sarjvágás volt. . . .

Erről azonban szerkesztő ur engedelmével, többet majd máskor; most pedig a tavali és az előtti hótörésről valamit.

Mult 1878-ik évi november 2-ikától kezdve, sok panaszt lehetet általában mint erdészek, mint pedig gazdák részéről hallani, a nevezett napon bekövetkezett s e becses lapok t. olvasói által igen jól ismert hónyomásról, mely néhol — kivált tölgy szálásokban — ha nem is annyira kárt (ezt az ideihez mérve mondom), de a szemnek minden esetre igen rosszul eső — megnevezhetlen valamit idézett elő. Minthogy azon idő óta említettem helyeken nem lehetett csak egyetlen lépést is tenni, úgy, hogy az embernek egy-egy többé-kevésbé megrongált — ágaitól megfosztott fa szemébe ne tünt volna. S midőn a jelen évi lombnővekvés, majdnem behegesztendő volt, ezen sokszor sajgó érzést, — akkor következett be azon nap, mely a „sors nagy könyvében csakugyan fekete betűkkel volt följegyezve.“ — Ezen nap 1879-ik évi október 16-ika volt, melynek emléke — én azt hiszem — tul él minden jelenleg élő erdészt; mert évtizedek lesznek szükségesek ahhoz, hogy ama sok kár, melynek e nap okozójává lett, csak némileg is kiegyesüljön.

És most bevégezem e levelem, azon őszinte szívből eredő jó kíváнатommal, miszerint engedje meg az ég, hogy az 1880 év ne hozzon annyi csapást, mint mennyit a közelmult, de

főképen 1879. hozott sokat szenvedett, szeretett hazánkra; árássa reánk már egyszer az ég az ő áldását; mely végből kívánok én: Boldog új évet!

Figura József,
urad. v.

III.

Bustyaházán, 1880. február 10.

Tekintetes Szerkesztőség! Ugy hiszem nem lesz érdektelen megyeánk és működési körünkéből is némi adatokat a tek. szerkesztőséggel s e becses lapok tisztelt olvasóival közölni.

Mindenekelőtt örömmel értesitem a tek. szerkesztőséget a felől, miszerint a m.-szigeti igazgatósághoz tartozó erdőgyakornokok körében egy igen szép és üdvös eszme keletkezett, mely abban áll, hogy a nevezett igazgatóság kebelében lévő erdőgyakornokok évenként legalább egyszer, részint a központon azaz M.-Szigeten, részint a vidéken egybegyűljenek. Ezen egybegyűlés főczélja az volna, a collegialitást és a barátságot valamennyi erdőgyakornok közt táplálni és fentartani, és hogy ily alkalommal barátilag közöljek egymással az egyes erdőhivataloknál véghez vitt munkálatokat és a gyakorlati idejük alatt szerzett tapasztalataikat ismertessék s végre ha kivihető lesz, az egyes szaktárgyakról a gyakorlati téren munkálatokat kidolgozni és ezeket a gyűlés alkalmával vita és bírálat alá bocsájtani.

Az első egybegyűlés illetőleg értekezlet m. év deczember hóban Trebusán, Ritter Károly erdőgyakornok s ottani h. erdész meghívása folytán jött létre. A második ez évi január hó 24-én M.-Szigeten tartatott s a harmadik Bócskón leend, mely alkalommal a gyűlések végleges megalakulásáról a tek. szerkesztőséget értesítendem.

Szakunk érdekében a barátság és collegialitás fentartása és különösen az egyes kezelési ágakbani jártasság és tapasztalás szerezhethése czéljából, talán czélszerű volna ilyenmü

„gyakornoki őszeljöveleteket“ hazánk más vidékein is alakítani.

Közlésre méltónak vélem még a bustyaházi erdőhivatal területén Szenes nevű erdőrészben Vuk és fiai czég által kezdett s jelenleg folyamatban lévő valóban érdekes dongatermelést. Ezen iparczikk, tudomásom szerint, Máramarosban eddig még nem termeltetett, minek következtében reánk gyakornokokra nézve ez által igen jó alkalom nyílik magunknak e téren is, a helyszínén egy kis jártasságot szerezeni. Vuk iparos ur m. év ősszel 55 igen ügyes munkással megkezdte a termelést s m. év végéig 700 db kiválogatott tölgytörzsből 21.000 akóra való dongát termeltetett.

Az egész érdekes s sajátságos termelési munkálatokról külön jegyzetek által szándékozom különben a tek. szerkesztőséget mielőbb értesíteni.

A nevezett erdőhivatal működési köréből szintén említésreméltónak vélem még azon körülményt, miszerint mindannak daczára, hogy a m. évben a makktermés megyénkben is igen gyéren mutatkozott, az erdőhivatali főnök és az illető erdész erélyes intézkedése folytán, még is sikerült 333 holdnyi területet ép és friss kocsános tölgyekkel ertvényezni.

Mint a nevezetesebb események közül valót megemlíthetem még azt is, hogy a bocsközi pagonyhoz tartozó Dubrova nevű erdőben múlt nyáron az illető erdész és az ottani erdőhivatalnál működő erdőgyakornokok állítása szerint — a bucsus pohók (*Phalaena bombix processionea*) Ph. b. dispar kiséretében, igen nagy számban mutatkozott. A kár, melyet a nevezett tölgyesek átka okozott jelentékeny, mert a kifejlődésben lévő szép makktermést annyira megsemmisítette, hogy ez csakis szórványosan fordult elő.

Kérdés most, nem fog-e jövő tavasszal a nevezett hernyó nagyobb vagy is oly nagy mennyiségben megjelenni, hogy a

környéken lévő s mostanig még érintetlen maradt tölgyeseket, sőt a legelésző marhát is a tavalyinál nagyobb veszedelemmel fenyegetse, miért is ily esetben az illető erdőhivatal részéről még ideje korán talán némi óvintézkedések igényeltetnének.

Mély tisztelettel:

Piso Cornél S.,
m. kir. erdőgyakornok.

A f a p i a c z r ó l .

Közli: Bedő Albert.

Budapest, februárhó 20-án

A fapiacz helyzete javuló irányban kezd alakulni, e változás azonban annyiban nem teljesen megnyugtató, mert egészen váratlanul jött s így állandóságához is némi kétely fér. Tények igazolják egyébiránt, hogy faüzelet utóbbi időben Németországfelé élénkület nyert s fenyőfából nagyobb szállítványok lettek oda kiküldve. E körülmény, szemben a még függő vám- és tarifa kérdéssel, melynek megoldásától különben joggal várhatunk könnyítést, minden esetre jó hatással van az üzleti viszonyok kölcsönös javítására, s ezt talán nem kis részben köszönhetjük jelenleg a hozzánk gyakran mostoha időjárásnak is, mely hidegével s jegével az orosz és svéd fák nagyobb tömegét távoltartván, a német vásárlókat hozzánk utalta.

Belföldi fapiaczunkon szintén oly viszonyok jelentkeznek, melyek a faüzlet ez évi jövőjét kedvezőnek ígérnek, s ez, ha bár az árak lényeges emelkedését most nem is helyezi kilátásba, de mindenesetre bizalmat nyújt arra, hogy az eddig összegyűlt s a kiszállításra kedvező téli időjárással tovább szaporodó készletek itthon is vásárlókra számíthatnak.

Mint a fapiacz ügyével összefüggő kérdéseket meg kell említenünk a lipitújvári m. kir. erdőhivatal fenyőfatermésének 10 évre való eladását, s a szegedi fakereskedők emlékiratát.